ТДУ 371
DOI:10.51844-2077-4990-2023-2-116-122

МУАММОИ ФАЪОЛСОЗИИ ХОНАНДАГОН ДАР ДАРС БО ИСТИФОДАИ УСУЛҲОИ НАВУ ФАЪОЛИ ТАЪЛИМ

Қосимова Фирӯза Ҳабибовна, докторанти соли сеюми ихтисоси педагогика ва методикаи таълими МДТ "ДДХ ба номи акад.Б. Ғафуров" (Тоҷикистон, Хуҷанд)

ПРОБЛЕМА АКТИВИЗАЦИИ ШКОЛЬНИКОВ НА УРОКАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ НОВЫХ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ

Касымова Фируза Хабибовна, докторант третьего курса специальности педагогики и методики обучения ГОУ "ХГУ имени акад.Б. Гафурова» (Таджикистан, Худжанд)

THE PROBLEM OF ACTIVATION OF SCHOOLCHILDREN IN THE LESSONS USING NEW ACTIVE TEACHING METHODS

Kasymova Firuza Khabibovna, PhD student of pedagogy and teaching methods speciality of the Faculty of Primary Education and Special Pedagogy, SEI "KSU named after acad. B. Gafurov" (Tajikistan, Khujand),
E-mail: firuza.kasymova-83@mail.ru

Вожаҳои калидӣ: *фаъолият, фаъолсозӣ, фаъолияти фикрӣ,омӯзиш, усулҳои таълим, шавқи маърифатӣ, ҳавасмандгардонӣ*

Мақола ба баррасии муаммои фаъолсозии хонандагон дар ҷараёни дарс тариқи истифодаи усулҳои наву фаъоли таълим бахшида шудааст. Мавзӯи интихобгардида дар замони муосир актуалӣ ба ҳисоб меравад, зеро солҳои охир диққати омӯзгоронро муаммои фаъолсозии хонандагон дар ҷараёни дарс беш аз пеш ҷалб месозад ва имконияти тағйирот дар раванди таълимро омӯзгорон маҳз дар татбиқи оқилонаву самараноки усулҳои наву фаъоли таълим мебинанд. Идоракунии фаъолияти хонандагон раванди фаъолгардонӣ номида мешавад. Фаъолиятро метавон ҳамчун раванди доимии давомдори ҳавасмандгардонии хонандагон ба омӯзиши пурқувват, мақсаднок, бартараф кардани фаъолиятҳои ғайрифаъол ва қолабӣ, таназзул ва пешравӣ дар кори ақлӣ муайян намуд. Ҳадафи асосии фаъолсозии хонандагон ташаккули мустақилнокии хонандагон ва баланд бардоштани сифати таълим мебошад. Муаллиф бар он ақидааст, ки низоми раванди фаъолсозии фаъолияти маърифатии хонандагон барои таълим ба нуктаҳои асосӣ асос ёфтааст: назарияи фаъолият, назарияи инкишофи шавқи маърифатӣ, назарияи фаъолсозии фаъолияти маърифатии хонанда, фаъолияти иҷтимоии коллективӣ.Дар мақола тадқиқоти олимон оид ба масъалаи фаъолсозии фаъолияти маърифатии хонандагон оварда шуда, қайд карда мешавад, ки фаъолияти ҷустуҷӯи эҷодӣ агар пеш аз он фаъолияти мустаҳкамкунӣ ва дигаргунсозанда бошад, самаранoктар мешавад, ки дар рафти он хонандагон усулхои таълимро меомӯзанд.

Ключевые слова: *деятельность, активизация, мыслительная деятельность, обучение, методы обучения, познавательный интерес, мотивация*

Статья посвящена проблеме активизации школьников на уроках с использованием новых активных методов обучения. Выбранная тема считается актуальной в современное время, так как в последние годы проблема активизации учащихся на уроке как никогда привлекает внимание учителей, а преподаватели видят возможность изменений в образовательном процессе именно в рациональном и эффективном применении новых и активных методов обучения. Управление активностью учащихся называется процессом активации. Активность можно определить как непрерывный процесс побуждения учащихся к активному, целенаправленному обучению, устранению пассивной и стереотипной деятельности, деградации и прогресса в умственном труде. Основной целью студенческой активизации является развитие самостоятельности учащихся и повышение качества образования. Автор считает, что система процесса активизации познавательной деятельности учащихся для обучения базируется на основных положениях: теории деятельности, теории развития познавательного интереса, теории активизации познавательной деятельности учащихся, коллективная социальная активность. В статье представлены исследования ученых касательно вопросов активизации познавательной деятельности студентов, отмечается, что значение творческого поиска становится более эффективным, если ему предшествует укрепляющая и преобразующая деятельность, в ходе которой студенты осваивают методы обучения.

Key words: *activity, revitalization, mental activity, learning, teaching methods, cognitive interest, motivation*

Education and training is the most important and reliable way to get a regular education. Education reflects all the main features of the pedagogical process and at the same time has a specific qualitative

difference.Learning is a complex and multifaceted process, especially an organized reflection of reality in the mind of the student, and is nothing more than a specific cognitive process controlled by the teacher. It is the guiding role of the teacher that ensures the assimilation of knowledge, skills and abilities, the development of their mental strength and creative abilities.The chosen topic is considered relevant in modern times, since in recent years the problem of activating students in the classroom has attracted the attention of teachers more than ever, and teachers see the possibility of changes in the educational process precisely in the rational and effective application of new and active teaching methods.Managing student activity is called the activation process. Activity can be defined as a continuous process of encouraging students to active, purposeful learning, eliminating passive and stereotypical activities, degradation and progress in mental work. The main goal of student activation is to develop students' independence and improve the quality of education.The author believes that the system of the process of activating the cognitive activity of students for learning is based on the main provisions: the theory of activity, the theory of the development of cognitive interest, the theory of activating the cognitive activity of students, collective social activity.This article presents the research of scientists on the issue of enhancing the cognitive activity of students, and notes that the value of creative search becomes more effective if it is preceded by strengthening and transformative activities, during which students master teaching methods.

Маълумот ва таҳсилот муҳимтарин ва боэътимодтарин роҳи гирифтани омӯзиши муназзам аст. Омӯзиш тамоми хосиятҳои асосии раванди педагогиро инъикос намуда, дар айни замон тафовути хоси сифатӣ дорад.

Омӯзиш як раванди мураккаб ва бисёрҷанба, махсусан муташаккили инъикоси воқеият дар тафаккури хонанда буда, ҷуз як раванди мушаххаси шинохте нест, ки аз ҷониби омӯзгор идора мешавад. Маҳз нақши роҳнамоии омӯзгор аст, ки азхудкунии дониш, маҳорат ва малака, инкишофи нерӯи руҳӣ ва қобилияти эҷодии онҳоро таъмин менамояд.

Фаъолияти маърифатӣ ягонагии дарки ҳиссиёт, тафаккури назариявӣ ва фаъолияти амалӣ мебошад. Он дар ҳар як қадами ҳаёт, дар ҳама намуди фаъолият ва муносибати иҷтимоии хонандагон (меҳнати фоиданоки ҷамъиятӣ, фаъолияти арзишнок ва бадеию эстетикӣ, муошират), инчунин тавассути иҷрои амалҳои гуногуни фаннӣ-амалии дар раванди таълим (таҷриба, тарҳрезӣ, ҳалли масъалаҳои тадқиқотӣ ва ғ.) инъикос мегардад. Аммо фақат дар ҷараёни таълим дониш дар фаъолияти махсуси тарбиявию маърифатӣ ё таълим шакли равшан пайдо мекунад, ки танҳо ба инсон хос аст.

Омӯзиш ҳамеша дар муошират сурат мегирад ва ба равиши шифоҳӣ- асос меёбад. Омӯзиш мисли ҳама раванди дигар бо ҳаракат алоқаманд аст. Он мисли як раванди ягонаи педагогӣ дорои сохтори вазифавӣ мебошад ва аз ин рӯ, ҳаракат дар раванди таълим аз ҳалли як масъалаи таълимӣ ба масъалаи дигар мегузарад, хонандаро бо роҳи шинохти аз ноогоҳӣ ба дониш, сипас дониши нопурра ба бештар пурра ва дақиқ ба пеш мебарад. Таълим бо “механиконидани» дониш, маҳорат ва малака маҳдуд намешавад, зеро омӯзиш раванди дуҷонибаест, ки дар он омӯзгорон ва донишҷӯён ҳамкорӣ мекунанд.

Муносибати талабагон ба таълими муаллим одатан бо фаъолият хос аст. Фаъолият (таълим, азхуд кардан, мазмун ва ғайра) дараҷаи (шиддат, қувва) алоқаи хонандаро бо воситаи фаъолияти вай муайян мекунад.

Хусусияти инсон дар он аст, ки у ҳангоми ба нақша гирифтани ягон фаъолият натиҷаи корашро пешакӣ дида, мақсад мегузорад ва воситаҳои ба даст овардани онро ҷустуҷӯ мекунад. Яъне фаъолияти инсон аз ҷузъҳои мухталифе иборат аст, ки сохтори онро ташкил медиҳанд.

Фаъолияти таълимӣ, ки ҷузъе аз фаъолиятҳо ба ҳисоб меравад, сохтори ба худ хос дорад. Мафҳуми «фаъолияти таълимӣ», ки онро Д.Б.Элконин ворид кардааст, фаъолияти махсуси хонандаро ифода мекунад, ки аз ҷониби ӯ бошуурона ба амалӣ намудани ҳадафҳои таълиму тарбия равона карда шуда, аз ҷониби талаба ҳамчун ҳадафҳои шахсӣ қабул карда мешавад. Вай нишон дод, ки «фаъолияти таълимӣ, пеш аз ҳама, чунин фаъолиятест, ки дар натиҷаи он дар худи талаба тағйирот ба амал меояд. Ин фаъолияти худдигарӣ, маҳсули он дигаргуниҳое мебошад, ки дар рафти он дар худи субъекти фаъолият ба амал омадаанд[9, с.77-4]

Сохтори фаъолият ҷузъҳои зерин фарқ карда мешаванд:

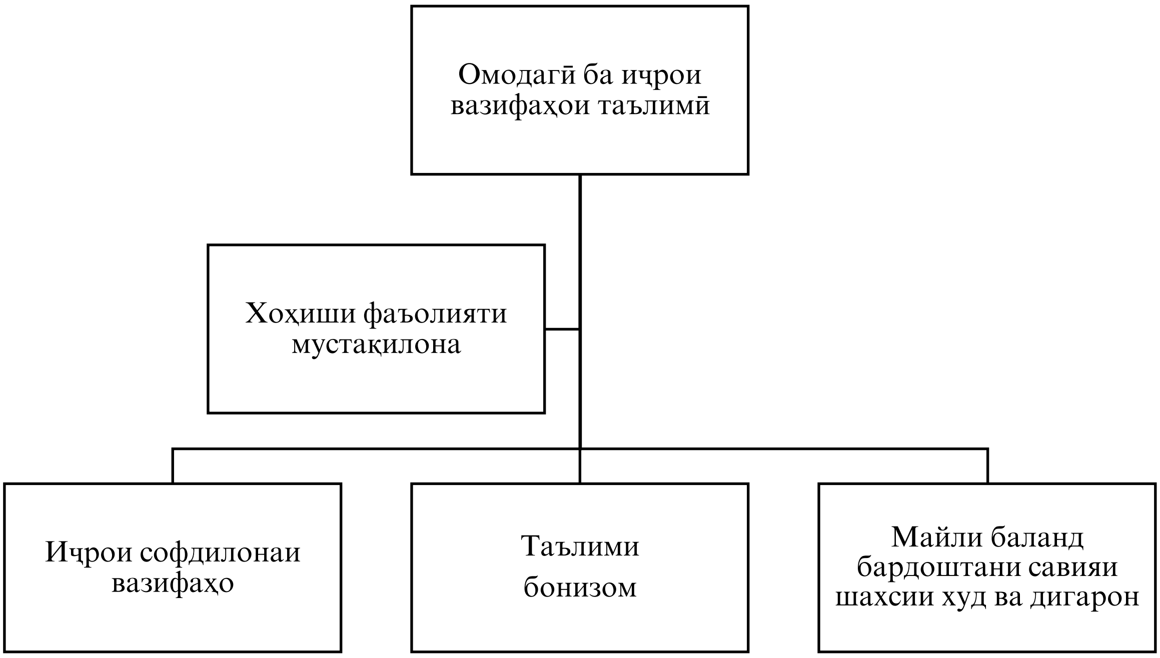

Расми №1. Сохтори фаъолият

Ҷанбаи дигари муҳими ҳавасмандгардонии хонандагон ба таълим, ки бевосита ба кӯшиш алоқаманд аст, соҳибихтиёрӣ аст, ки бо муайян кардани объект, воситаи фаъолият, амалӣ намудани он аз ҷониби худи хонанда бе ёрии калонсолон ва омӯзгоронро дар назар дорад. Фаъолияти маърифатӣ ва озодона аз ҳамдигар ҷудонашавандаанд: хонандагони кӯшо, чун қоида, мустақилтаранд; фаъолияти нокифояи худи талаба ӯро ба дигарон вобаста карда, аз соҳибихтиёрӣ маҳрум месозад.

Идоракунии кӯшиши хонандагон раванди фаъолгардонӣ номида мешавад. Фаъолиятро метавон ҳамчун раванди доимии давомдори ҳавасмандгардонии хонандагон ба омӯзиши пурқувват, мақсаднок, бартараф кардани фаъолиятҳои ғайрифаъол ва қолабӣ, таназзул ва пешравӣ дар кори ақлӣ муайян намуд. Ҳадафи асосии фаъолсозии хонандагон ташаккули соҳибихтиёрии хонандагон ва баланд бардоштани сифати таълим мебошад.

Дар амалияи педагогӣ усулҳои гуногуни фаъолсозии фаъолияти маърифатӣ истифода мешаванд, ки дар байни онҳо шаклҳо, усулҳо, воситаҳои таълимӣ, интихоби чунин маҷмӯи онҳо, ки дар ҳолатҳои ба вуҷуд омада фаъолият ва соҳибихтиёрии хонандагонро ҳавасманд мекунанд, истифода мешаванд [5,с.366].

Метавон гуфт, ки технологияи нави мустақилонаомӯзӣ, пеш аз ҳама, баланд бардоштани фаъолияти хонандагонро дар назар дорад: ҳақиқате, ки бо кӯшиши худи онҳо ба даст омадааст, арзиши бузурги маърифатӣ дорад.

Аз ин хулоса баровардан мумкин аст, ки муваффақият дар таълим дар ниҳояти кор аз муносибати хонандагон ба таълим, майлу хоҳиши онҳо ба донишандӯзӣ, бошуурона ва мустақилона азхуд намудани дониш, малака ва маҳорат муайян карда мешавад.

Муаммои фаъолсозии хонандагон яке аз масъалаҳои муҳимтарини назария ва амалияи педагогикаи муосир ба шумор меравад[1,с. 2]. Татбиқи принсипи фаъолнокӣ дар таълим дар синфҳои ибтидоӣ аҳамияти калон дорад, зеро натиҷаи таълим, инкишоф ва тарбияи хонандагон ба сифати таълим ҳамчун фаъолият вобаста аст. Донише, ки дар шакли тайёр гирифта шудааст, чун қоида, барои хонандагон дар татбиқи онҳо дар шарҳ додани ҳодисаҳои мушоҳидашуда ва ҳалли масъалаҳои мушаххас душворӣ ба миён меорад. Яке аз камбудиҳои ҷиддии дониши хонандагон – доштани қолаби ягонаву расмиятпарастӣ мебошад, ки он дар ҷудо кардани мавкеъҳои назариявии азхуднамудаи хонандагон аз қобилияти дар амал татбиқ намудани онҳо зоҳир мегардад.

Фаъолсозии фаъолияти маърифатии хонандагон яке аз муаммоҳои илми педагогика буд ва мемонад. Маҳорати муошират, қобилияти намунавии вазъият, андӯхтани таҷриба дар муколама, мубоҳиса ва ҷалб ба фаъолияти эҷодӣ дар ҳаёт аҳамияти бештар пайдо мекунанд. Дар баробари ин, камшавии шавқу рағбат ба омӯзиш, камфаъолии зеҳнӣ мушоҳида мешавад. Аз ин рӯ, таваҷҷӯҳи хоси омӯзгор ба истифодаи усулҳое, ки фаъолияти руҳиро тақозо мекунад,

шарҳ дода мешавад, ки бо ёрии онҳо малакаҳои муқоиса, умумӣ, дидани масъала, ташаккули фарзия, ҷустуҷӯи роҳҳои дарёфт ва ислоҳ намудани ҳодисаҳои иҷтимоӣ ба вуҷуд меояд.

Низоми раванди фаъолсозии фаъолияти маърифатии хонандагон барои таълим ба нуктаҳои асосӣ асос ёфтааст: назарияи фаъолият, назарияи инкишофи шавқи маърифатӣ, назарияи фаъолсозии фаъолияти маърифатии хонанда, фаъолияти иҷтимоии коллективӣ.

Орзуи ҳар як муаллим аз он иборат аст, ки нисбат ба фанни худ меҳру муҳаббат ва шавқу ҳавас парварад. Шаклҳо, воситаҳо ва усулҳои фаъолтарини таълим ба беҳтар азхуд намудани фан, инкишофи шавқу ҳаваси илмӣ, фаъол гардидани фаъолияти таълимии талабагон, баланд гардидани дараҷаи тамошобинии амалӣ мусоидат мекунанд. Фаъолшавии фаъолияти маърифатӣ ба инкишофи шавқу завқи маърифатӣ мусоидат менамояд.

Ҷанбаҳои методологияи таваҷҷӯҳи маърифатӣ се нуқтаро дар бар мегирад:

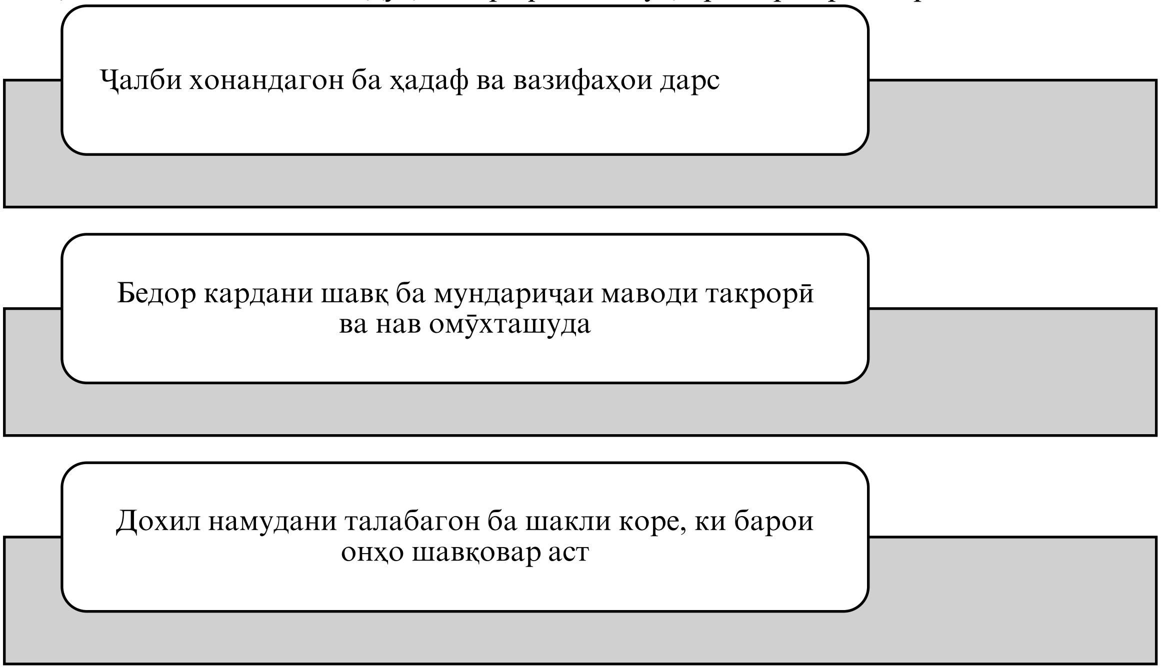

Расми 2. Ҷанбаҳои методологии таваҷҷӯҳи маърифатӣ

«Таълиме, ки бе ягон шавқ ва танҳо маҷбурӣ дода мешавад, - гуфта буд К.Д.Ушинский, - хоҳиши хонандаро нисбати донишандӯзӣ аз байн мебарад, зеро дар таълим ҳама чиз ҷолиб аст ва он бояд бо зӯри ирода ва шавқи маърифатӣ қабул карда шавад» [6,с.405].

Шартҳои зуҳуроти фаъолияти маърифатӣ инҳоанд:

- фароҳам овардани фазои ҳамкорӣ ва хайрхоҳӣ дар синф;
- ба вуҷуд овардани «вазъияти муваффақиятнок» барои ҳар як талаба;
- ба кори фаъолона, шаклҳои коллективии меҳнат ҷалб намудани хонанда;
- истифодаи унсурҳои фароғатӣ, ғайристандартӣ дар омӯзиши мавод;
- истифодаи вазъиятҳои муаммовӣ;
- бо амалия пайванд намудани маводи омӯхташуда.

Усулҳои фаъоли таълим имкон медиҳанд, ки тамоми сатҳҳои азхудкунии дониш истифода шаванд: аз мустаҳкамкунӣ тавассути фаъолияти табдилдиҳанда то ҳадафи асосӣ - фаъолияти ҷустуҷӯии эҷодӣ. Фаъолияти ҷустуҷӯи эҷодӣ агар пеш аз он фаъолияти мустаҳкамкунӣ ва дигаргунсозанда бошад, самараноктар мешавад, ки дар рафти он хонандагон усулхои таълимро меомӯзанд.

Дар амалияи педагогӣ усулҳои гуногуни фаъолсозии фаъолияти маърифатӣ истифода мешаванд, ки дар байни онҳо шаклҳо, усулҳо, воситаҳои таълимӣ, интихоби чунин маҷмӯи онҳо, ки дар ҳолатҳои ба вуҷуд омада фаъолият ва мустақилияти хонандагонро ташаккул медиҳанд, маъмултарин ҳастанд:

Эҷодкории омӯзгор. Муаллими эҷодкор дараҷаи касбияти худро тавассути худташкилкунии эҷодӣ, инкишофи касбӣ, худомӯзӣ, маҳорати педагогӣ сайқал медиҳад.

Се самти фаъолияти эҷодии муаллим фарқ карда мешавад:

- Эҷодкории методӣ: таҳлили ҳолатҳои педагогӣ, интихоби дурусти шакли таълим, таҳияи модели раванди яклухти педагогӣ, омӯзиши таҷрибаи омӯзгорон ва педагогони пешқадам ва татбиқи самараноки он дар фаъолияти педагогӣ бо назардошти хусусиятҳои фардии хонандагон.
- Эҷодкории коммуникативӣ: муошират бо хонандагон, муошират бо ҳамкасбон, волидон, маъмурияти мактаб, қобилияти худидоракунӣ.
- Худтарбиякунии эҷодӣ: дарки худ ҳамчун шахсияти эҷодкор, муайян сохтани сифатҳои шахсиву касбӣ, таҳияи нақшаи дурнамои худомӯзӣ.

Усулҳои таълим.

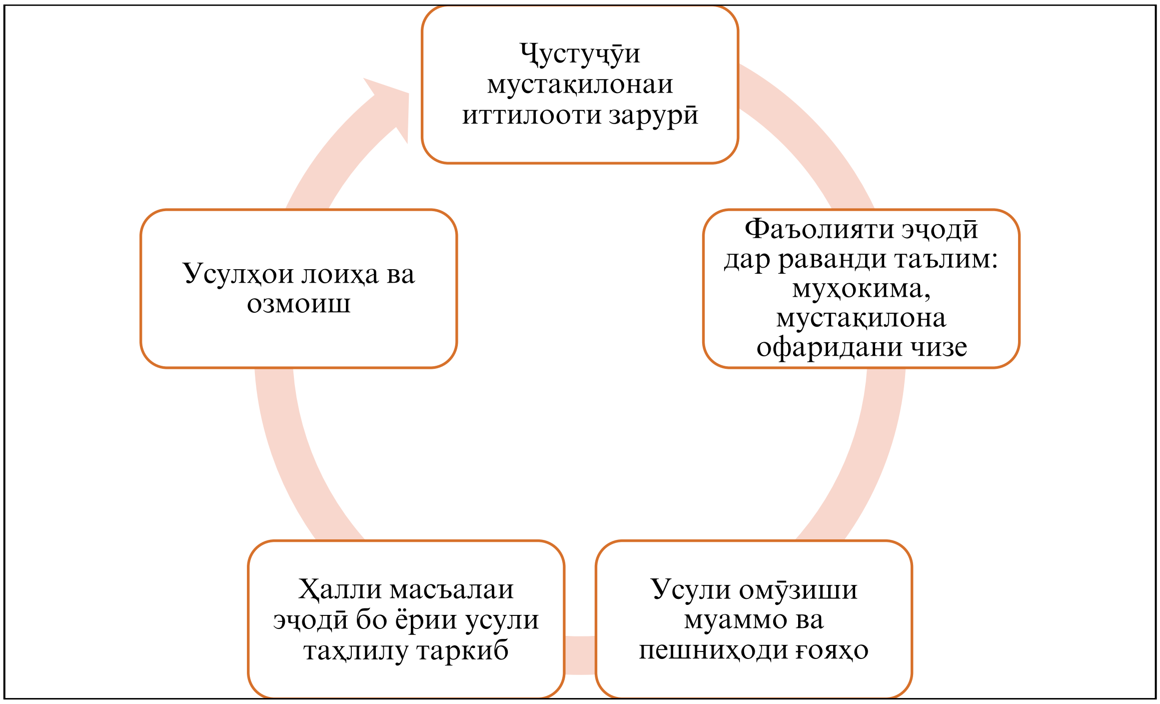

Расми №3. Усулу шаклҳои муайяни фаъолсозии фаъолияти маърифатии хонандагон дар дарс

Дар марҳилаи омодагӣ омӯзгорони мактабҳо дарсҳо ва порчаҳои дарсҳоро нишон доданд, ки дар онҳо усулу шаклҳои муайяни фаъолсозии фаъолияти маърифатии хонандагон дар дарс нишон дода шудаанд.

Шаклҳои ташкили фаъолияти хонандагон.

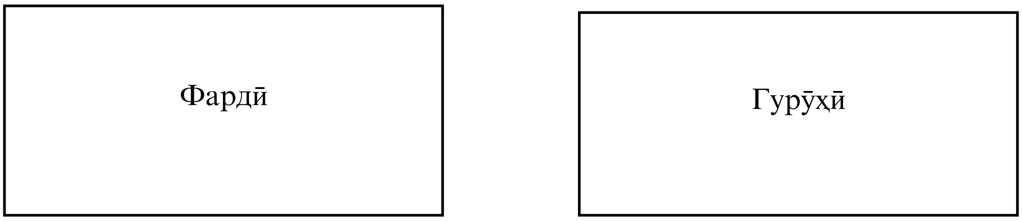

Расми №4. Шаклҳои ташкили фаъолияти хонандагон.

Барои мактаббачагони хурдсол муҳимтарин ангезае, ки онҳоро барои бо хушнудӣ ба мактаб рафтан водор месозад, шахсияти омӯзгор аст. Муаллим бояд кӯшиш намояд, ки хонандагонаш кунҷкобу ҳушёр ба воя расанду шавқу рағбати донишандӯзӣ дошта бошанд.

Пӯшида нест, ки мутолиаи китоб ҳамчун раванд асоси омӯзиши ҳама гуна дониш мебошад. Қобилияти кор кардан бо китоб ва дӯст доштани китоб ба омӯхтани чизҳои нав мусоидат мекунад. Мутаасифона, солҳои охир мушоҳида менамоем, ки кӯдакон китобхониро дӯст намедоранд, ба китоб шавқ надоранд, аз ҳаҷми зиёди хондаашон «метарсанд» ва ҳатто дар синни наврасӣ китобро бо ҳиҷо мехонанд. Дар натиҷа, онҳо чизеро, ки хондаанд, намефаҳманд,

бо китоб кор карданро намедонанд, хонданро ҳамчун як маҳфил ё фароғат не, балки ҳамчун ҷазо қабул мекунанд.

Сабабҳои зерини коҳиши таваҷҷӯҳ ба китобхонӣ вуҷуд доранд:

- зиёд шудани таъсири воситахои ахбори оммавӣ (шабакаҳои иҷтимоӣ);
- хондани китобро нишастани соатҳои зиёд дар назди телевизор, компютер ё телефон иваз мекунад;
- зиёд шудани шумораи оилаҳои номусоид, ки падару модарон ба тарбияи фарзанд чандон шавқу ҳавас надоранд;
- тағйир додани мавқеи калонсолон ба фаъолияти муштараки мутолиаи китоб бо кӯдаконе, ки ба синфи якум дохил мешаванд (хониши калонсолон ба кӯдак якбора кам мешавад ва бо ин васила муоширати мунтазам ва пурра бо китобҳои гуногун дар солҳои аввали таҳсил халалдор мешавад).

Ба кӯдакон омӯзонидани китобхонӣ бешубҳа мушкил аст, аммо дар онҳо бедор сохтани муҳаббати китобхонӣ боз ҳам мушкилтар мебошад. Дар аввал ба кӯдакон раванди азхудкунии хондан маъқул аст. Онҳо ба дидани он ки чӣ тавр калимаҳои маъруф аз ҳарфҳо пайдо мешаванд, шавқ доранд. Аммо вақте сухан дар бораи баланд бардоштани суръати хониш меравад, вақте муаллим дар синф асту волидайн дар хона кӯдакро ба хондан маҷбур кардан мехоҳанд, то техникаи хониш афзоиш ёбад, бисёриҳо майли нишастанро аз даст медиҳанд. Барои кӯдак тамошои филми тасвирӣ ё бозӣ кардан тавассути телефон шавқовартар менамояд.

Кӯдакон ҳоло хеле кам мехонанд ва ба ин васила худро аз имкони каме ҳам дар афсона зиндагӣ кардан, дидани манзараҳои ҷодугарӣ, шунидани қаҳрамонҳои афсонавӣ, ҳамдардӣ ба қаҳрамонони асосие, ки дучори мушкилӣ мешаванд ва дар баробари меҳрубонона механданд, маҳрум мекунанд.

Мувофиқи тадқиқоти Н.Н.Светловская[7,с.8] дараҷаи ташаккули малакаҳои хонишро дар хонандагони синфҳои ибтидоӣ аз рӯи ҷадвали зерин метавон муайян намуд:

Паст	Миёна	Баланд	Ниҳоят баланд
Ба китобхонӣ майлу рағбат надорад	Ба китобхонаи мактабӣ обуна аст, аммо намеравад	Шавқи китобхонӣ дорад	Ба китобхона меравад.Шавқи китобхонӣ шакл гирифтааст
Ба китобхона намеравад	Дар мавридҳои зарурӣ китоб мехонад	Китобҳои дарсиашро бо шавқ мутолиа менамояд	Адабиёти иловагиро бисёр мехонад, фарқ мекунад. Берун аз барнома мехонад.
Китобро хеле кам мехонад		Аз дохили китоб ахбори заруриро барои худ ҷудо карда метавонад	

Ҷадвали №1. Дараҷаи ташаккули малакаҳои хониш дар хонандагони синфҳои ибтидоӣ

Парвариши насли ҷавон аз мактаби ибтидоӣ оғоз мегирад. Ин айёми решапайвандӣ аст, ба он чӣ гуна замина гузорем, дарахти умеди мо ба ҳамон муносибат баровар хоҳад шуд. Ин маънӣ аз ҷониби Президенти кишвар, Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурӣ бори дигар таъкид гашт: “Мо миллати фарҳангӣ, тамаддунсоз ва аз насли ориёӣ буда, бояд ба таърихи гузаштаамон ҳарчи бештар рӯ оварем ва дар қалби фарзандонамон меҳри китобхонӣ ва ҷустуҷӯи илму донишро ҷой кунем. Ҳифз ва рушди фарҳанги миллӣ бо дарназардошти завқи наслҳои имрӯза аз муҳимтарин вазифаҳои мо дар замони муосир ба ҳисоб меравад. Яъне мо бояд фарҳангӣ будани миллати худро ба ҷаҳониён бештар муаррифӣ намоем”[10].

Ба омӯхтан, ташвиқу тарғиби таҷрибаи ҳамдигар дар ҷабҳаи ҷалб намудани кӯдакону наврасон, оила ба китобу китобхонӣ диққати ҷиддӣ диҳанд. Агар омӯзгорону волидон дар ҳамдастӣ, ҳамкорӣ кӯдакону наврасонро ба китобу китобхонӣ имрӯз ҷалб накунанд, фардо дер мешавад. Насли ҷавонро аз чунин машъали фурӯзон, ки ҷодаи зиндагии мардумро барои имрӯзу фардо мунаввар ва ҳамаро бо роҳи рост ҳидоят намудаанд, дур гузоштан мумкин нест. Китоб дар қатори дигар мавод бояд барои ороиши ҷевону рафҳои китобмонӣ хизмат накарда, мавриди истифодабарии на танҳо аҳли хонавода, бояд ҳамсолону рафиқони фарзандону

волидони онҳо бошанд, китобу китобхонӣ бояд мақоми телевизор, бозиҳои компютерӣ, сайтҳои интернетиро маҳдуд намуда, мисли пештара ҷойи худро дар илму адабомӯзӣ ишғол намоянд. Набояд фаромӯш кард, ки фарҳанги миллат ва хонавода маҳз аз китобу китобхона сарчашма мегирад.

ПАЙНАВИШТ:

1. Активизация познавательной деятельности младших школьников. Под ред. Осиповой М. П. - Минск, 2007.-230 с.
2. Алиев, Н. У. Фаъолгардонии маърифати мустақилонаи хонандагон ва омилҳои таъсиррасонии он дар раванди таълим / Н. У. Алиев, С. Холназаров // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – 2019. – №9. – С. 303-307.
3. Бабанский, Ю. К. Проблемное обучение школьников как средство повышения эффективности обучения/Ю. К.Бабанский.-Ростов-на-Дону, 2010.-180 с.
4. Особенности психического развития детей 6-7-летнего возраста. Под ред. Д.Б. Эльконина, А.Л.Венгера. - М.: Педагогика, 2008. - 135 с.
5. Педагогика. Под общей ред. Г. Нойнера, Ю. *К.* Бабанского. - М.: Педагогика, 2008. - 366 с.
6. Педагогика. Учебное пособие для студентов педагогических вузов. Под ред. Пидкасистого П.И. - М.: Российское педагогическое агентство, 1996. - 405 с.
7. Светловская Н.Н. Основы науки о читателе: теория формирования типа правильной читательской деятельности. М.: Магистр, 1993. - 175 с.
8. Светловская, Н.Н. Обучение чтению и законы формирования читателя. // Начальная школа.- 2003.- № 1.- С. 11-18
9. Эльконин Д. Б. Психологические условия развивающего обучения // Обучение и развитие младших школьников [Текст]: Материалы Межресп. симпозиума / Под ред. Г. С. Костюка ; Ин-т общей и пед. психологии АПН СССР. Ин-т психологии УССР. О-во психологов СССР. - Киев : [б. и.], 1970. - 407 с.
10. Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олӣ аз 26.12.2019 //president.tj/node/21975

REFERENCES:

1. Activation of the cognitive activity of younger students. Ed. Osipova M. P. - Minsk, 2007.-230 p.
2. Aliyev, N. U. Activation of students' independent knowledge and its influencing factors in the educational process / N. U. Aliyev, S. Kholnazarov // Message from the National University of Tajikistan. – 2019. – No. 9. - P. 303-307.
3. Babansky, Yu.K. K.Babansky.-Rostov-on-Don, 2010.-180 p.
4. Features of the mental development of children 6-7 years of age. Ed. D.B. Elkonin, A.L. Venger. - M.: Pedagogy, 2008. - 135 p.
5. Pedagogy.Under the general editorship. G.Neuner, Yu. K.Babansky. - M.: Pedagogy, 2008. - 366 p.
6. Pedagogy. Textbook for students of pedagogical universities. Ed. Pidkasistogo P.I. - M.: Russian Pedagogical Agency, 1996. - 405 p.
7. Svetlovskaya N.N. Fundamentals of the science of the reader: the theory of the formation of the type of correct reading activity. M.: Master, 1993. - 175 p.
8. Svetlovskaya, N.N. Learning to read and the laws of reader formation. // Primary school. - 2003. - No. 1. - P. 11-18
9. Elkonin D. B. Psychological conditions for developmental education // Education and development of younger schoolchildren [Text]: Materials of the Interresp. Symposium / Ed. G. S. Kostyuk; Institute of general and ped. psychology APN USSR. Institute of Psychology of the Ukrainian SSR. Society of Psychologists of the USSR. - Kyiv: [b. and.], 1970. - 407 p.
10. Address by the President of the Republic of Tajikistan, Leader of the Nation Emomali Rahmon to the Parliament of the Republic of Tajikistan 26.12.2019 //president.tj/node/21975